

NIEUWSBRIEF FLORON-FWT, NR.13, JUNI 1995

Bijzondere vondsten 1994

P.F. Stolwijk & O.G. Zijlstra

- Akkerleeuweklauw (*Aphanes arvensis*) Rode Lijst 3. Tweede zekere vondst in Twente, door het Rijksherbarium gecontroleerd.
Veertig planten langs een fietspad bij Langeveen (244-498). In 1991 gevonden bij Weerselo.
- Korensla (*Arnosaris minima*) Rode Lijst 1. Tweede en derde vondst FLORON-tijd.
De vindplaats bij Manderveen (249-495) is een droge, zandige berm, waar 25 planten werden aangetroffen op de overgang berm - greppel. De soort gedijt hier blijkbaar bij de gratie van ruw maaien; zo ontstaan steeds weer open plekjes waar ze kan kiemen. Bij Beuningen (267-487; 267-488) is Korensla tevoorschijn gekomen in een nieuw 'aangelegd' natuurterrein, een voormalige maïsakker, waarvan de teeltlaag is afgegraven.
- Steenbreekvaren (*Asplenium trichomanes*) Rode Lijst 3. Tweede vondst FLORON-tijd.
Enschede (257-473). Een plant op een muurtje in de Lijsterstraat. Momenteel kennen we de soort verder alleen nog van een muurtje in het Volkspark in Enschede, enkele kilometers zuidelijker.
- Zachte haver (*Avenula pubescens*)
Van deze soort, die in Nederland zijn hoofdverspreiding heeft in Zuid-Limburg, het rivierengebied en de duinen, waren in Twente slechts twee groeiplaatsen bekend (rond Boekelo). In 1994 is geconstateerd dat de vindplaats ten zuiden van de weg Boekelo-Usselo zich heeft uitgebreid (252-469; 253-469).
- Stinkende ballote (*Ballota nigra* subsp. *foetida*) Rode Lijst 3. Tweede vondst FLORON-FWT.
Aangetroffen tijdens de FWT-excursie van 10 september bij Holten (225-478), dicht bij de eerste vondst van FLORON-FWT in Twente.
- *Beckmannia sizygachne*. **Eerste vondst FLORON-tijd.**
Enschede, havengebied (254-472). Dit in Noord-Amerika inheemse gras is teruggevonden op het terrein aan de Kanaalstraat, waar het in 1986 was ontdekt. Het groeide hier langs een gegraven plasje, begeleid door Valse voszegge (*Carex cuprina*), Moerasbeemdgras (*Poa palustris*) en Waterpunge (*Samolus valerandi*).
- Ruw parelzaad (*Buglossoides arvensis*) Rode Lijst 2. Tweede vondst in Twente.
Enkele honderden planten in een omgewerkte berm van de Lochemse weg, west van Diepenheim (231-467). Verder sinds 1978 bekend van Losser, waar nog steeds een kleine populatie aanwezig is bij de Ellermansbrug.

- Grote hardvrucht (*Bunias orientalis*) Rode Lijst 3. Tweede vondst FLORON-FWT Industrieterrein Marssteden bij Enschede (253-470). De soort heeft jarenlang standgehouden op het terrein van een autosloperij in het havengebied van Enschede, waar zij mogelijk nog te vinden is. Nu is zij dus enige kilometers daar vandaan opgedoken.
- Huttentut (*Camelina sativa*). **Eerste vondst FLORON-tijd.**
Bij Bergentheim, aan een landbouwpad tussen akkers (236-505). Een vorm van deze soort, bekend onder de naam Vlashuttentut, (*Camelina sativa* subsp. *alyssum*), staat als uitgestorven te boek (Rode Lijst 0). Het was een taxon dat door onopzettelijke selectie in vlascultures is ontstaan. De Flora van Nederland maakt geen onderscheid tussen deze vorm en andere taxa van deze soort, die nu alleen nog adventief voorkomt. In het begin van de jaren '80 heeft Huttentut ook ter hoogte van Goor aan het Twentekanaal gestaan (234-470).
- Springzaadveldkers (*Cardamine impatiens*). **Eerste vondst FLORON-tijd.**
In een vochtig bosje aan de Dinkel, ter hoogte van het Lutterzand (266-484). Twee kilometer stroomafwaarts is in 1965 de soort voor het eerst in Twente aangetroffen. Deze groeiplaats is echter begin jaren '80 verdwenen. In 1987 is Springzaadveldkers gevonden op het landgoed Weldam bij Diepenheim (Gorteria 14:75). Deze vindplaats kennen we evenwel niet.
- Paardehaarzegge (*Carex appropinquata*) Rode Lijst 3. **Eerste vondst FLORON-tijd.**
Eind december na een gouden tip eindelijk teruggevonden in het Hogelaarsblok bij Diepenheim (233-469), waar eerder verscheidene malen vruchteloos was gezocht.
- Ronde zegge (*Carex diandra*). **Eerste melding voor de FWT.**
In een blauwgrasland bij Weerselo (256-485). Hier al lang bekend, maar tot nu toe niet in ons bestand.
- Blonde zegge (*Carex hostiana*) Rode Lijst 2.
Oude Broek bij Rossum (259-487), in dichtgroeïend restant blauwgrasland, samen met Geelgroene zegge (*C. oederi* subsp. *oedocarpa*) en hun bastaard *Carex x fulva*, Zeegroene zegge (*C. flacca*), Bleke zegge (*C. pallescens*), Blauwe zegge (*C. panicea*), Zwarte zegge (*C. nigra*) en Kleine valeriaan (*Valeriana dioica*).
- Draadzegge (*Carex lasiocarpa*)
Van deze soort, die we tot nog toe alleen van het Herikervliet kenden, zijn twee groeiplaatsen gevonden: aan een ven bij Beckum (244-469) en in het Denekamperveld (263-490). Omdat de soort vaak spaarzaam bloeit, zal ze ook weleens over het hoofd worden gezien, maar stellig is ze zeldzaam.
- Vlozegge (*Carex pulicaris*) Rode Lijst 2.
Oude Broek bij Rossum (259-487). Samen met Zeegroene zegge (*Carex flacca*), Bleke zegge (*Carex pallescens*) en Kleine valeriaan (*Valeriana dioica*) in een vochtig Elzen-Berkenbosje, waar de soort in 1992 is ontdekt.

Vlozegge is een uiterst kritische soort, die gebonden is aan basenrijk grondwater en in Twente verder alleen nog te vinden is in enkele blauwgraslanden.

De melding ([Nieuwsbrief FLORON - FWT 11](#): 5, 1994) van een vondst in 1993 (Oldenzaal, Atlasblok 29.51) berust helaas op een onjuiste determinatie

- Fijn hoornblad (*Ceratophyllum submersum*). **Nieuw voor FLORON-FWT.**
Na de melding in de lijst van bijzondere planten van 1991-1992 in Gorteria (9:126) (Lonnekermeer, Atlasblokken 28.57 en 28.58) was het een koud kunstje om deze soort te vinden. Duizenden exemplaren groeien in het water langs de zuidoever van het grote Lonnekermeer (254-477; 255-477), plaatselijk begeleid door Waterviolier (*Hottonia palustris*), Loos blaasjeskruid (*Utricularia australis*) en Puntkroos (*Lemna trisulca*). Deze enige binnenlandse vindplaats is merkwaardig, aangezien de soort verder alleen in het kustgebied voorkomt en daar groeit in enigszins brak, voedselrijk water.
- Draadgentiaan (*Cicendia filiformis*) Rode Lijst 1.
Een grote groeiplaats in een zandafgraving bij Sibculo (239-498; 239-499): meer dan 10.000 planten! In de FLORON-tijd nu bekend van 6 km-blokken.
- Riempjes (*Corrigiola littoralis*) Rode Lijst 3. Vierde vondst FLORON-tijd.
Industrieterrein Twente bij Aadorp (239-487). Een plant op aangevoerde, grindige grond, samen met o.a. Klein liefdegras (*Eragrostis minor*) en Spiesleeuwebek (*Kickxia elatine*).
- Goudknopje (*Cotula coronopifolia*). **Nieuw voor Twente.**
Deze van oorsprong Zuid-Afrikaanse soort is in Nederland slechts van een handjevol vindplaatsen bekend. Ze is vanaf 1972 aangetroffen op slijkige bodem in Zuidelijk Flevoland, de Lauwersmeerpolder en de Dollard. Op de laatste twee (brakke) groeiplaatsen weet ze zich goed te handhaven. Verder is ze recent gevonden in een petgat in Noord-Friesland en aan een greppel in een polder bij Amsterdam. Afgelopen nazomer werd in Twente een exemplaar gevonden op natte, kleiige grond noordwest van Hengelo (251-479). De vindster vermoedt dat zaad is meegekomen met de ter plekke pleisterende ganzen. Volgens WEEDA (Oecoflora 4:78-80) staan de Nederlandse groeiplaatsen bekend als ganzengebieden.
- Mosbloempje (*Crassula tillaea*) Rode Lijst 3. **Eerste melding FLORON-FWT.**
Bij Delden (245-476), op open, verslechte zandgrond op het terrein van een kwekerij, met o.a. Klein bronkruid (*Montia fontana* subsp. *chondrosperma*). Hier sinds 1990 bekend. Enige bekende vindplaats in Twente.
- Veldwarkruid (*Cuscuta campestris*). **Nieuw voor Twente.**
Deze parasiet is voor zover wij weten niet eerder in Twente aangetroffen. Bij Vriezenveen is ze in een aardappelveld gevonden (243-492); bij Nijverdal (228-492) woekerde ze op Basterdklaver (*Trifolium hybridum*). Deze Noord-Amerikaanse soort wordt af en toe in Nederland met zaai- en pootgoed aangevoerd.

- Bruin cypergras (*Cyperus fuscus*). Rode Lijst 4. Derde vondst FWT, tweede in de FLORON-tijd.
Op de zandige oever van een in 1993 geschoonde plas aan de Stouweweg in Wierden stonden 10 planten (238-487).
- Kamferalant¹ (*Dittrichia graveolens*). **Nieuw voor FLORON-FWT**.
Industrieterrein Twente, Aadorp (238-487). Zie [Nieuwsbrief FLORON-FWT 13](#).
- Kamvaren (*Dryopteris cristata*). Tweede vondst FLORON-FWT.
Haaksbergerveen (250-460). Verder ons momenteel alleen bekend van het Dal van de Mosbeek. Deze soort zal sterk achteruitgegaan zijn, want de Atlas van de Nederlandse Flora (2:138) geeft nog een tiental Atlasblokken.
- Geschubde mannetjesvaren (*Dryopteris pseudomas*). Tweede vondst in Twente.
Na de eerst vondst in 1993 bij Rijssen ([Nieuwsbrief FLORON - FWT 11](#): 6, 1993) is deze varen nu op de Paasberg bij Oldenzaal (262-483) ontdekt. Wederom gaat het om slechts een plant.
- Gingellikruid (*Guizotia abyssinica*). **Nieuw voor FLORON-FWT**.
Vriezenveen, in opengewerkte berm (242-493). Gekweekt om de oliehoudende zaden en verwilderd uit gemorst zaad, maar niet stand houdend.
- Weidehavikskruid (*Hieracium caespitosum*)
Vriezenveen, massaal in berm en langs sloot (236-492). Aan zandweg en sloottalud oost van Achter de Voort (257-489). Wordt misschien wegens de korte bloeiperiode over het hoofd gezien, maar is bij ons toch opmerkelijk zeldzaam.
- Zwaardrus (*Juncus ensifolius*). **Nieuw voor Twente**.
Bij Haaksbergen (251-465). In een natte greppel op venige grond ruim 100 planten. Samen met Pitrus (*Juncus effusus*), Knolrus (*Juncus bulbosus*), Biezeknoppen (*Juncus conglomeratus*), Moerasrolklaver (*Lotus uliginosus*) en Dopheide (*Erica tetralix*). Deze in Noord-Amerika en Japan inheemse Rus wordt in tuincentra als vijverplant aangeboden. Recent is ze op verschillende plaatsen in Noordwest-Europa in het wild opgedoken. Ze is gevonden in Engeland, Duitsland, Luxemburg en Scandinavië. In 1974 is Zwaardrus voor het eerst in Nederland aangetroffen, bij Sleen in Drenthe, waar ze tot op heden voorkomt. Opmerkelijk is de overeenkomst van deze standplaats met die van Haaksbergen; in beide gevallen groeit Zwaardrus onderaan in een schrale vegetatie van Zeggen en Russen. Enkele jaren geleden is de soort ook bij Odijk gevonden.
- Spiesleeuwebek (*Kickxia elatine*) Rode Lijst 3. Tweede vondst FLORON-tijd.
Tientallen planten op aangevoerde grond in het industriegebied Twente bij Aadorp (238-487; 239-487). Midden jaren '80 verscheen de soort op opgebrachte koolas langs de spoorlijn Almelo-Mariënberg, maar wist daar slechts kort stand te houden.

¹ De oorspronkelijk voorgestelde naam **Riekende alant** is niet overgenomen.

- Aardaker (*Lathyrus tuberosus*). Tweede vondst FLORON-FWT. Hengelo (249-473). Enkele planten in de grazige berm van de weg naar Haaksbergen, aan de rand van het Hengelose bedrijvengebied. Aanvoer ligt dus voor de hand. We kennen de soort verder alleen van een voormalig rangeerterrein aan de oostkant van Hengelo, waar ze al jaren stand weet te houden.
- Hartgespan (*Leonurus cardiaca*) Rode Lijst 1. **Nieuw voor Twente**. Een tiental planten in een ruigte langs het Lateraalkanaal aan de rand van Almelo (243-489). Deze Lipbloemige, eertijds in cultuur als geneeskruid, is in de loop van de eeuw erg zeldzaam geworden.
- Tuinbingelkruid (*Mercurialis annua*). Tweede vondst FLORON-tijd. Samen met Spiesleeuwebek (*Kickxia elatine*), Groene amarant (*Amaranthus hybridus*) en Klein liefdegras (*Eragrostis minor*) op aangevoerde grond op het industrieterrein Twente bij Aadorp (239-487).
- Muizestaart (*Myosurus minimus*) Noordijkermeden (252-485), daar sinds 1987 bekend. De vindplaats bij Boekelo (252-469; 253-469) blijkt veel uitgebreider dan vorig jaar gedacht ([Nieuwsbrief FLORON - FWT 11](#): 7, 1994).
- Kleine teunisbloem (*Oenothera parviflora*). Tweede vondst FLORON-FWT. Industrieterrein Twente, Aadorp, op stenige grond (238-487). De eerste vondst was op het stationsterrein van Mariënberg (1989).
- Draadgierst (*Panicum capillare*) Twee nieuwe vondsten aan maïsakkers (244-468; 257-474). Draadgierst komt verwilderd (opgeslagen uit gemorst zaad) of adventief (meegekomen met maïszaad) voor. Van beide typen voorkomen kennen we in Twente voorbeelden. Of de soort zich zonder aanvoer kan handhaven, is zeer de vraag. Zij is, evenals de andere gierst-achtigen (panicoïde grassen), zoals bijv. Pluimgierst (*Panicum miliaceum*) en Wilde sorgo (*Sorghum halepense*), een warmteminnende plant, die wellicht heeft geprofiteerd van de warme zomers van de laatste jaren.
- Moeraskartelblad (*Pedicularis palustris*) Rode Lijst 3. **Eerste vondst FLORON-tijd**. Op de bekende en enige vindplaats teruggevonden, waar de plant nog met duizenden exemplaren aanwezig is (237-481; 237-482; 238-481). Deze half-parasiet kwam nog in de jaren '60 in beekmoerassen in Noordoost-Twente voor, maar is hier geheel verdwenen.
- Ruige weegbree (*Plantago media*). Tweede vondst Twente. Hengelo, Tuindorp, in een heel natuurlijk aandoende begroeiing in de grasberm van een vijver annex zwembad (250-475).
- Gele helmblom (*Pseudofumaria lutea*). **Nieuw voor Twente**. Oldenzaal, in straatput (260-481). Deze bekende tuin- en muurplant was bij ons nog niet eerder met zekerheid verwilderd gevonden.

- Ruige rudbeckia (*Rudbeckia hirta*). **Nieuw voor Twente.**
Industrieterrein Marssteden bij Enschede (252-470). Deze composiet weet na verwildering hier en daar stand te houden.
- Veenbloembies (*Scheuchzeria palustris*). Rode Lijst 1. **Eerste melding voor de FWT.**
Nog steeds op de bekende vindplaats in de boswachterij Ommen. Momenteel zijn er nog slechts 3 groeiplaatsen van deze plant in Nederland.
- Ruwe bies (*Scirpus lacustris* subsp. *tabernaemontani*). **Eerste vondsten FLORON-tijd.**
Witte Veen, oever nieuw gegraven plas, met o.a. massaal Pilvaren (*Pilularia globulifera*) en enkele planten van Vlottende bies (*Scirpus fluitans*) (256-462). Oldenzaal, in kwelsloot (260-483) zes planten samen met Rietorchis (*Dactylorhiza majalis* subsp. *praetermissa*).
- Gevleugeld helmkruid (*Scrophularia umbrosa*). Tweede vondst in Twente.
Enkele planten tussen riet in een spoorsloot bij Mariënberg (233-502).
- *Scutellaria x hybrida*: **Nieuw voor Nederland.**
Zie [Nieuwsbrief FLORON-FW 13](#).
- Kleverige nachtschade (*Solanum sarachoides*). **Nieuw voor Twente.**
Bij Sibculo, ruderaal (239-499). Deze soort moet niet verward worden met Glansbesnachtchade (*Solanum nitidibaccatum*), die in oudere Flora's wel eens de naam *S. sar(r)achoides* droeg.
- Wilde sorgo (*Sorghum halepense*): **Eerste vondst FLORON-tijd.**
Enschede, Helmerhoek, omgewerkte wegberm (255-468). Het is niet bekend of deze soort zich in Twente kan handhaven.
- Groot blaasjeskruid (*Utricularia vulgaris*)
Drie vondsten uit de omgeving van Vriezenveen (236-492; 236-496; 237-492) en een uit de omgeving van Holthone (241-517). Het heeft er alle schijn van dat deze soort in het noorden van ons district niet zeldzaam is. Loos blaasjeskruid (*Utricularia australis*), dat veel op Groot blaasjeskruid lijkt, is alleen in bloeiende toestand met zekerheid hiervan te onderscheiden, maar bloeit helaas zelden. Het is tot nog toe alleen in het meer zuidelijke deel van het district aangetroffen.
- Trosbosbes (*Vaccinium corymbosum*). **Eerste melding voor de FWT.**
Bij Ommen (227-501) en in de Engbertsdijkvenen (241-499). Deze heester is in cultuur om de bessen en wordt af en toe verwilderd aangetroffen in vochtige heiden en bossen op zure grond. Van de boswachterij Ommen is ze al sinds 1949 bekend.
- Rijsbes (*Vaccinium uliginosum*) Rode Lijst 3. Tweede vondst FLORON-tijd.
Een ons onbekende groeiplaats werd ontdekt bij Diepenheim (238-468). In de Flora Neerlandica (deel IV, afl.1, p.52) wordt de soort genoemd voor Diepenheim. Hoogstwaarschijnlijk gaat het om dezelfde vindplaats. Verder kennen we de plant van Boekelo. Volgens WEEDA (Oecoflora 3:46) zijn er nog maar zes vindplaatsen in het binnenland (Zuid-Twente, Achterhoek).

- IJzerhard (*Verbena officinalis*) Rode Lijst 3.
Drie vondsten in de regio Almelo, waar de soort al bekend was van het station Wierden. Het voorkomen op het station Almelo (241-486) was ook uit 1984 bekend. De overige voorkomens (239-487; 241-488) betreffen ste-nige plaatsen op industrieterreinen. De soort is nu uit 6 km-blokken in Twente bekend.
 - Vreemde ereprijs (*Veronica peregrina*)
Deze soort, waarvan we tot nog toe slechts twee vindplaatsen kenden, blijkt in tuincentra rond Enschede een heel gewone plant (254-470; 254-476; 255-469). Ze staat tussen plaveisel, maar meer nog op kale grond en in bloempotten e.d., samen met bijvoorbeeld Klein bronkruid (*Montia fontana* subsp. *chondrosperma*) en Witte winterpostelein (*Claytonia perfoliata*). Let op een onbehaarde Veldereprijs-achtige plant, met langwerpige, zwak ge-kartelde bladen.
 - Gladde ereprijs (*Veronica polita*). **Nieuw voor FLORON-FWT.**
Haaksbergerveen, aan zandweg (249-460). Het is een soort van zwaardere grond, voornamelijk in Zuid-Limburg en het rivierkleigebied. Het voorkomen aan de zandweg in het Haaksbergerveen is mogelijk toe te schrijven aan aanvoer van grond die gebruikt wordt om in het gebied dammen aan te leg-gen. De Atlas van de Nederlandse Flora (3:169) geeft een uurhok in de om-geving van Glanerbrug (na 1950).
-